

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 120:

Forslag til folketingsbeslutning om værnepligtiges ret til og mulighed for selv at tilberede deres mad på tjenestestederne.

Af Pelle Voigt (SF) m.fl.

Samtykke til behandling:

Første næstformand (Knud Østergaard):

Den første sag på dagsordenen kan kun med Tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (*Berlau* (FK): Jeg gør indsigelse!).

Der må da foretages afstemning om, hvorvidt sagen kan behandles i dette møde.

Afstemning

Afvigelsen fra den i forretningsordenen fastsatte frist

vedtoges med 94 stemmer (S, KF, V, RV, CD, FP og KRF) mod 19 (SF og FK); 1 (Lilli Gyldekilde (SF)) stemte hverken for eller imod.

Man gik da til:

1) Tredje behandling af lovforslag nr. L 175:

Forslag til lov om ændring af lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel. (Regulering af dagpengenes højeste beløb og dagpengeudbetaling i 2.-5. uge efter arbejdsgiverperioden).

Af socialministeren (Mimi Stilling Jakobsen).

(Fremsat 15/1 88. Første behandling 26/1 88. Betænkning 15/3 88. Anden behandling 17/3 88).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 101 stemmer (S, KF, SF, V, CD og KRF) mod 5 (FP); 12 (RV og FK) stemte hverken for eller imod.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 228:

Forslag til lov om erhvervsuddannelser.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 2/3 88).

Sammen med denne sag foretoges den under punkt 3 på dagsordenen opførte sag, nemlig:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 229:

Forslag til lov om erhvervsskoler.

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 2/3 88).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Korneliusen (S):

Alle unge bør efter folkeskolens afslutning sikres mulighed for en bred, kompetencegivende uddannelse. Det nuværende erhvervsuddannelsessystem er for uoverskueligt, det har alt for mange blindgyder, og for mange unge falder fra undervejs. Der er et alt for stort spild af menneskelige og samfundsmæssige ressourcer.

Blandt de mange krav, vi må stille om forandringer i vores samfund, er forandringer i uddannelsessystemet et af de allervigtigste. I det perspektiv ønsker vi forandringer på det uddannelsesmæssige område, der omfatter flest uddannelser og flest unge.

Fremtiden stiller krav om nye erhvervsstrukturer, nye arbejdsmetoder og ny teknologi, og den lovgivning, vi i dag begynder den politiske forhandling om, skal give rammen og dække behovene frem mod slutningen af dette århundrede. Vi har behov for brede uddannelser,

[Korneliusen]

som tager hensyn til alle menneskelige funktioner på og uden for arbejdet, styrker den enkeltes muligheder for deltagelse i samfunds-, kultur- og arbejdslivet, sikrer faglig kunnen og specialisering, men også skal give de unge selvstændighed, initiativ og omstillingsevne.

I maj 1986 nedsatte undervisningsministeren Nordskov Nielsen-udvalget med en meget bred repræsentation og bad udvalget udarbejde forslag til et enhedsorienteret erhvervsuddannelsessystem til afløsning af lærlingeuddannelsen og efg-loven. Opgaven var endvidere at fastlægge en uddannelsesstruktur med brede uddannelser, som skulle give både erhvervskompetence og videreuddannelseskompetence. Uddannelsessystemet skulle sikre alle unge et relevant uddannelsesstilbud i et overskueligt uddannelsessystem.

Nordskov Nielsen-udvalget afleverede sin betænkning og et udkast til lovgivning i juni 1987. Med den brede sammensætning og den præcise udformning og med det omfattende analysearbejde, som udvalget afsluttede sit arbejde med, så vi frem til et hurtigt politisk udspil fra undervisningsministeren. Det kom i februar 1988. Det skal måske for historieskrivningens skyld nævnes, at det første udkast kom i november 1987. Det giver mig alene anledning til en anerkendelse af undervisningsministerens vilje til på dette område at lytte til de politiske signaler. Vi konstaterer, at undervisningsministeren har flyttet sig fra første udkast til lovforslag og har noteret ønsket om bred politisk opbakning bag reformen.

I foråret 1987 markerede vi med et beslutningsforslag vores holdning her i salen. Det nye uddannelsessystem bør gennem et fælles basisår give alle unge mulighed for et 4-års-erhvervsuddannelsesforløb med efterfølgende erhvervs-, videreuddannelses- og studiekompetence. Uddannelsen skal være et tiltrækkende alternativ til gymnasiet og folkeskolens 10. klasse. Uddannelsen skal bygge på vekseluddannelsesprincippet, og de unge skal sikres en praktikplads, og deres retsstilling skal styrkes. Uddannelsen skal finansieres af det offentlige, og de unge skal sikres løn under uddannelsen. Disse principper er stadig væk vores udgangspunkt.

Undervisningsministerens lovforslag følger på mange punkter Nordskov Nielsen-udvalgets forslag, men der er principielle forskelle.

Lovforslaget anerkender overordnet princippet om to ligeværdige adgangsveje, men både indhold, struktur og varighed skaber usikkerhed om ligeværdighedsprincippet. Hertil kommer lovforslagets mulighed for, at ministeren kan godkende andre adgangsveje. Muligheden for et for tidligt og dermed forkert uddannelsesvalg er nærliggende. Bredden mangler; der er for tidlig specialisering.

Lovforslaget mangler også en bestemmelse svarende til lærlingelovens § 1, som skal sikre, at der ikke ansættes unge under 18 år, uden at det sker i forbindelse med indgåelse af en uddannelsesaftale. Vi tolker ministerens lovforslag derhen, at ministeren ønsker arbejdsdrengsbegrebet genindført, og det finder vi utilfredsstillende i et samfund, hvor det er uddannelseskvalifikationer og kompetence, som bliver afgørende.

Der mangler entydige bestemmelser for, hvordan vi sikrer alle unge en praktikplads. Det er helt centralt for os ikke blot at sikre adgangen, men også at sikre, at de unge kan gennemføre uddannelsen.

Der mangler tilstrækkelig klare tilkendegivelser i bemærkningerne om placeringen af en række nye uddannelsesområder, eksempelvis social- og sundhedsuddannelserne, etatsuddannelserne, landmandsuddannelserne m.m.

HXX- og HTX-uddannelserne, som er forsøgsuddannelser, kan formentlig afklares og færdigevalueres og skal efter vores opfattelse indgå i det erhvervsfaglige grunduddannelsessystem.

Der skal gennemføres en økonomisk godtgørelse til elever på basisåret for at sikre det frie valg af adgangsvej.

Der er også i forbindelse med forslaget megen teknik, og jeg tror, at der er et fortsat behov for i politiske drøftelser og under udvalgsarbejdet at få en mere indgående analyse af og debat om de rådgivende organers kompetence og sammensætning, især elevernes medbestemmelse i råd og bestyrelser og den undtagelse, der tilsyneladende er gjort om pariteten i handelsskolernes bestyrelsessammensætning.

Skal dette lovforslag få liv, blive til virkelighed, er der behov for politisk vilje, hårdt arbejde og beslutsomhed. Vi er parat til at starte reelle politiske forhandlinger om lovforslaget.

Kirkegaard (KF):

Da ministeren for nu snart længe siden nedsatte Nordskov Nielsen-udvalget, var vi mange, som med meget store forventninger så frem til den dag, hvor udvalget kunne præsentere sin løsning på den meget komplicerede opgave, som var beskrevet i udvalgets kommissorium.

Jeg må da også personligt erkende, at jeg var en lille smule skeptisk. Ville et så bredt sammensat udvalg kunne enes om en betænkning vedrørende så komplicerede og politisk sprængfarlige emner, som der her er tale om? Opgaven syntes næsten uløselig.

Det viste sig da også, at der i den færdige betænkning både var flertals- og mindretalsindstillinger om en række spørgsmål, men i de centrale spørgsmål om fremtidens erhvervsuddannelser var der enighed, og det må sandelig siges at være noget af en præstation. Der er god grund til, at vi her fra denne talerstol i dag giver udtryk for vores anerkendelse af det arbejde, som udvalgets medlemmer og naturligvis ikke mindst dets formand kan være stolte af.

Betænkningen er særdeles fyldig, men de mange sider er ikke fyldt med lige gyldig udenomsnak. Der er tværtimod tale om et særdeles kvalificeret arbejde, og jeg tør godt hævde, at Nordskov Nielsen-udvalgets betænkning er en af de største præstationer i dansk uddannelsespolitik i mange år.

Ministerens lovforslag bygger i alle væsentlige spørgsmål på betænkningen samt den rapport om erhvervsskolernes styring, som blev udarbejdet i 1986. Det er vi i Det Konservative Folkeparti meget tilfredse med, for det giver sikker grund under fødderne og burde betyde, at forslagene får en let gang gennem Folketinget.

Det er jo ikke nogen hemmelighed – og den socialdemokratiske ordfører var også inde på det – at de forslag, som ministeren sendte til høring i efteråret 1987, på en række punkter var mere vidtgående end de forslag, som vi nu har til behandling. Men ministeren har virkelig lyttet til de synspunkter, som en række organisationer fremsatte i høringssvarene, og det vil vi ikke bebrejde ham. Tværtimod er dette udtryk for en sund demokratisk tankegang, som fortjener anerkendelse. Regering og Folketing skal ikke være et gummitempel for organisationerne, men vi bør lytte til deres kvalificerede synspunkter og lade disse spille en væsentlig rolle i vore overvejelser.

Lovforslagene er meget omfattende, og det ville være helt uoverkommeligt at kommentere alle de bestemmelser, som forslagene indeholder. Jeg vil nøjes med at fremhæve fire punkter, som vi i Det Konservative Folkeparti lægger meget stor vægt på.

For det første er vi meget tilfredse med, at forslagene sikrer, at der i fremtidens erhvervsuddannelser bliver mindst to ligeværdige adgangsveje, en praktisk adgang, som vi kender det fra mesterlæren, og en skoleadgang, som vi kender det fra efg. Vi er overbeviste om, at vi gør både de unge og virksomhederne en tjeneste ved at fastholde denne valgmulighed.

For det andet er det nødvendigt at opnå en større bredde i de unges uddannelse. I et dynamisk erhvervsliv er det nødvendigt, at en medarbejder kan skifte fra ét arbejdsområde til et beslægtet arbejdsområde uden at skulle starte helt forfra på en ny uddannelse. Lovforslaget indebærer også, at dette kan finde sted.

For det tredje er det nødvendigt, at nye kvalifikationsbehov på arbejdsmarkedet hurtigt kan manifestere sig i ændringer i uddannelsessystemet. Dette opnås ved at overgå fra statslig detaljstyring til mål- og rammestyring og ved en forenkling af strukturen i de rådgivende organer.

Endelig er det for det fjerde nødvendigt at give større kompetence ikke mindst på det økonomiske område til de lokale erhvervsskoler. Dette gøres ved, at skolen får statstilskud stillet til rådighed i forhold til antallet af elever og udgiftsniveauet for den pågældende uddannelse, altså en art bloktilskud.

I de kommende år vil de danske erhvervsvirksomheder og det danske arbejdsmarked gennemgå omfattende ændringer. Industriasamfundet og dets produktionsmetoder vil blive afløst af informationsamfundet, som alle taler om, men som vi vel egentlig endnu kun aner konturerne af. Der vil blive stillet store krav til uddannelsessystemet i et samfund under så hastig forvandling.

De to lovforslag, som vi her behandler, sikrer os efter vores opfattelse et godt grundlag for, at uddannelsessystemet kan leve op til disse krav. Der er derfor god grund til at sige til lykke til ministeren, til de unge og til virksomhederne med dette resultat, som vi i Det Konservative Folkeparti kan støtte fuldt og helt.

Aage Frandsen (SF):

Det var jo med en vis spænding, Folketinget modtog disse to lovforslag for nu godt 14 dage siden. Spænding, fordi det var lidt uklart, om ministeren ville følge de intentioner, der lå i Nordskov Nielsen-udvalgets betænkning, eller ministeren i højere grad ville følge intentionerne i ministerens eget udkast, som var udsendt til høring i november 1987.

Der er ingen tvivl om, at mange åndede lettet op, da de så lovforslagene, fordi der trods alt var tale om, at lovforslagene i betydelig udstrækning bar præg af organisationernes bemærkninger til ministerens udkast. Men når man så kigger ned bag lovforslagene, kan man alligevel se, at ministerens liberalistiske tankegang skinner igennem. Det er jo ikke overraskende, og det er selvfølgelig ministerens ret.

Samtidig er der en række klarheder med hensyn til, hvad lovforslagene rent faktisk vil indebære, klarheder, der vel heller ikke er ministeren helt fremmede. Nogle af de klarheder vil jeg berøre her, men ellers er det selvfølgelig oplagt, at sådanne ting hører hjemme under udvalgsarbejdet senere hen.

Vi betragter disse to lovforslag som meget, meget vigtige. Det er vigtigt – af hensyn til, at vi får en erhvervsuddannelse, der er betydelig bedre end den, vi har nu – at vi sikrer os, at mange af de ressourcer, som går tabt specielt ved, at der er en stor restgruppe, der ingen uddannelse får, kan anvendes. Det er vigtigt af hensyn til det samfund, vi går ind i i 1990'erne. Det er vigtigt af hensyn til vores økonomi. Det er vigtigt af hensyn til ligheden i uddannelsen.

Lovforslagene om erhvervsuddannelsen er karakteriseret ved, at den »reformerede« mesterlære med praktikindgangsvejen klart er forbedret i forhold til mesterlæren. Det kan der ikke herske tvivl om. Forbedringen består bl.a. i, at uddannelsens almene karakter er blevet forbedret.

Omvendt må man også sige, at den ændrede efg-uddannelse med introduktionskursus er forringet, og man kan med visse ændringer, som kan praktiseres i henhold til loven, forestille sig, at man i virkeligheden risikerer, at basisåret forsvinder netop i kraft af de muligheder, som ligger i, at man kan lave forskellige ordninger.

Vi er i SF tilhængere af, at mesterlæren helt afskaffes, og at mesterlæreprincipperne helt af-

skaffes, og det vil så sige, at vi også er modstandere af, at der skal være en praktikindgangsvej. Vi er tilhængere af én indgangsvej.

Til gengæld er det helt afgørende, at denne ene indgangsvej indrettes sådan, at mange unge føler sig tiltrukket af uddannelsen, og vi er helt enige i den tankegang, der ligger i forslaget om, at undervisningen skal være mere helhedsorienteret, og at de almene fag og de fagspecifikke fag integreres. Det er vigtigt, at uddannelsen ikke i for høj grad får et skolepræg. Mange unge, der vælger den erhvervsfaglige grunduddannelse, vælger den netop, fordi de ønsker at uddanne sig til håndværkere. Det almene element i uddannelsen er vigtigt, men det skal indgå som en del af uddannelsen, og her er vi enige i tankegangen i forslagene.

Vor uenighed med hensyn til praktikvejen bliver naturligvis forstærket af, at der er en afgjort ulighed ved de to indgangsveje. Det er afgjort en ulempe, at de unge, der skal vælge praktikvejen, har andre muligheder end de unge, der vælger introduktionskursus. Uligheden består bl.a. i ulighed i økonomi, og den består også i forskellen i mulighederne for at blive informeret om forskellige muligheder i uddannelsen.

Men det er først og fremmest i spørgsmålet om det ulige i økonomi, at vi mener, det er et stort problem, at der er to indgangsveje, og at det giver forskellige økonomiske muligheder. Man kan risikere, at det at tale om to indgangsveje bliver ureelt, fordi mange unge vil føle sig tiltrukket af, at der er en praktikvej, som giver dem bedre økonomisk dækning, som giver dem sikkerhed for, at de kan komme ind på uddannelsen, og som giver dem sikkerhed for, at de kan gennemføre uddannelsen, fordi de kan få en praktikplads.

Derfor er der en række spørgsmål, som man må stille vedrørende disse forslag. I den forbindelse må man også spørge ministeren, hvordan ministeren forestiller sig fordelingen med hensyn til, hvem der vil vælge den ene indgangsvej, og hvem der vil vælge den anden indgangsvej.

Det er også et spørgsmål, om der er ressourcer nok til, at man kan forestille sig, at alle unge, der ønsker at tage uddannelsen, kan få uddannelsen. Hvilken garanti er der for, at unge, der vælger skoleindgangsvejen, også kan få en praktikplads senere hen? Det er en række spørgsmål, som vi selvfølgelig agter at arbejde

[Aage Frandsen]

videre med i udvalget, men muligvis kan ministeren allerede nu komme med nogle betragtninger om det.

For os er det meget vigtigt, at unge, når de vælger en uddannelse, får en meget grundig introduktion, og efter vores opfattelse sker en sådan grundig introduktion ikke, hvis unge vælger praktikvejen. Dette er en yderligere grund til, at vi afviser praktikvejen.

Efter vores opfattelse er det også et problem ved den anden indgangsvej, at der sker et for tidligt uddannelsesvalg, at man for tidligt bliver nødt til at vælge fag. Vi risikerer også meget let, at de problemer, vi har i øjeblikket med kønsspecifikke fagvalg, fortsætter, måske endda forstærkes.

De eneste grupper, hvor det efter vores opfattelse er nødvendigt at have en betydelig fleksibilitet, er, når det drejer sig om personer med erhvervs erfaring – fire, fem, seks års erhvervs erfaring. De skal have gode muligheder for at gå ind i uddannelsen og bør kunne gå lettere ind i uddannelsen end ad den traditionelle vej. Det er helt afgjort nødvendigt, at specielt kvinder, som har erhvervs erfaring i forvejen, ikke skal gennemgå hele skoleforløbet. Men ellers er det vores tankegang, at det er vigtigt, at man har én indgangsvej.

Vi er i SF klart tilhængere af, at såvel brugere som ansatte inden for de erhvervsfaglige grunduddannelser har afgjort indflydelse på uddannelsens indhold, specielt med hensyn til skolernes drift.

Brugerne – forstået som Dansk Arbejdsgiverforening og LO – er godt repræsenteret med hensyn til, hvordan uddannelserne skal formes. Der er dog en undtagelse i forbindelse med handelsskolerne, hvor man må sige, at arbejdstagersiden klart er diskrimineret eller kan blive det.

Derimod er den indflydelse, som de ansatte og lærlingene har, uhyre begrænset, og det er efter vores opfattelse ganske utilfredsstillende, specielt når det drejer sig om styringen af erhvervsskolerne.

Afsluttende vil jeg sige, at SF er tilhænger af, at praktikvejen ikke skal være en indgangsvej. Men hvis – og man kunne også sige når – det nu i Folketinget viser sig, at der er flertal for, at der skal være to indgangsveje, vil vi i udvalget arbejde for, at ligheden med hensyn til indgangsvejene sikres, og det gælder både med hensyn

til de økonomiske forhold for de unge og med hensyn til, at man sikrer de unge praktikpladser senere hen, sådan at man også sikrer, at der reelt bliver tale om lighed.

Vi vil også arbejde for, at mulighederne for, at mesterlæreprincipperne kan indgå i uddannelsen, fjernes. For os er det endvidere afgørende, at erhvervsvalget sker på basis af et så grundigt introduktionsforløb som overhovedet muligt, og disse ting vil vi også arbejde for bliver ændret i forhold til de foreliggende lovforslag.

Endelig vil vi arbejde for, at brugerne og de ansatte, specielt de, der er på skolerne, får forbedrede muligheder for at få indflydelse på skolernes drift.

Det vil alt i alt sige, at vores holdning til disse to forslag er, at selv om vi principielt klart er tilhængere af, at praktikvejen ikke findes, er vi villige til at arbejde ud fra, at der eventuelt er et flertal herfor, og at det må vi acceptere. Men så ønsker vi som sagt en række ændringer i forhold til det eksisterende.

Britta Schall Holberg (V):

Fremtiden er for den, der forstår at forberede sig på den, sagde formanden for Danske Husmandsforeninger, Christian Sørensen, forleden i radioen, og det er jo så sandt, som det er sagt. Og til den forberedelse hører som noget aldeles fundamentalt viden og uddannelse.

For at give unge og ældre en så god mulighed for at uddanne sig som gør ligt er det nødvendigt, at uddannelsessystemet er nemt at gå til, at det er til at finde rundt i, og at det giver erhvervs kompetence, men også personlig udvikling, og at der er afstignings- og omstigningsmuligheder. Det er også vigtigt, at uddannelserne tilrettelægges i så tæt samarbejde med de lokale områder og i så stor overensstemmelse med aftagernes ønsker og behov som muligt. Det er nødvendigt, at uddannelserne i sig indbygget har et incitament til fornyelse og udvikling, sådan at uddannelserne til stadighed kan føles vedkommende og nutidige for dem, der skal bruge dem.

Venstre genfinder disse principper i undervisningsministerens forslag til reform af de grundlæggende erhvervsuddannelser, og vi hilser derfor begge forslag meget velkommen, fordi vi med dem vil give de unge en uddannelse af almen kvalitet og samtidig en uddannelse, der har den nødvendige faglige bredde.

[Britta Schall Holberg]

Vi er i Venstre tilfredse med, at mesterlæren og efg nu samles i et fælles system. Vi ved alle sammen herinde, hvordan det har voldt bryderi at nå så langt. Men i Venstre mener vi, at det er vigtigt, at vi hermed tager fat om mange års kritik af erhvervsuddannelserne og bringer mange års diskussioner om mesterlære kontra efg til et konstruktivt ophør til gavn for overskueligheden i disse uddannelser, som jo vedrører så mange unge og deres fremtid både i privat og i offentligt regi.

Vi er i Venstre tilfredse med, at erhvervsuddannelserne bevarer de to indgange, men får fælles uddannelsesregler i øvrigt. Vi er også tilfredse med lovforslagets bestemmelser vedrørende handels- og kontoruddannelserne og de tekniske uddannelser. Vi er glade for og tilfredse med, at der gives kompetence både til de faglige udvalg og til skolerne, sådan at den undervisning, der tilrettelægges og tilbydes, er så erhvervsrettet som ønsket, og at den kan tilrettelægges så meget ud fra lokale forhold, som det overhovedet er gørligt. Dermed sikrer vi nemlig, at skolerne kan udvikle sig til lokale dynamiske uddannelsescentre med en bred vifte af erhvervsrettede grund- og efteruddannelses- og videreuddannelsesmuligheder.

Jeg synes, der med lovforslagene er skabt det fornødne incitament til det nødvendige lokale samarbejde omkring erhvervsuddannelserne. Jeg mener, det er meget vigtigt, at de lokale områder er meget opmærksomme på denne uddannelse og på den lovtekst, som foreligger her, for at man kan få de uddannelser, som fremtiden kræver af os.

Men jeg vil godt komme med et hjertesuk og spørge, om kommunerne, altså primærkommunerne, ikke skulle have været stærkere placeret i forslaget. Jeg tror, det er meget vigtigt for den lokale erhvervsudvikling og beskæftigelse, at kommunerne er så tæt med i samarbejdet omkring erhvervene som overhovedet muligt og dermed også så tæt med i arbejdet omkring uddannelserne som muligt. Så det hjørne vil jeg godt bede om at vi også drøfter under udvalgsarbejdet.

Vi er tilfredse med, at den overordnede sammenhæng i uddannelserne sikres herindefra og fra Erhvervsuddannelsesrådet. Vi tror, at denne struktur med dens stærke lokale incitament og den centrale overbygning i dette tilfælde sikrer den dynamik og udvikling i uddannelserne, som er ønskelig og nødvendig.

Jeg skal ikke gå i detaljer i denne reform af de grundlæggende erhvervsuddannelser, men jeg skal notere mig, som det også er gjort fra anden side, at undervisningsministeren i sine lovforslag har bøjet sig for en række indvendinger i høringsfasen. En gang imellem bliver det betragtet som noget mærkeligt noget, at ministeren giver sig i høringsfasen, men det er vel meningen med høringsfasen. Den skal netop betyde, at andre kan få indflydelse på det endelige lovforslag. Jeg synes, at det er lykkedes undervisningsministeren forbilledligt at bøje sig for de indvendinger, som er kommet.

Jeg skal så udtrykke et varmt ønske om, at vi alle vil gå til udvalgsarbejdet om denne vigtige lovgivning med åbent sind og god vilje, så vi hurtigt kan få vedtaget lovforslagene.

Ole Vig Jensen (RV):

Med de to lovforslag, som undervisningsministeren her har fremsat, kommer vi til at beskæftige os med et af de meget vigtige områder inden for vort uddannelsessystem. Jeg siger det på den måde, selv om jeg ville have vanskeligt ved at definere, hvad der i vort uddannelsessystem ville være mindre vigtigt. Men vi ved jo, at disse erhvervsfaglige uddannelser er vigtige for vore unge i den forstand, at de danner indgang til voksertilværelsen. Det er særlig her ved indgangen til disse uddannelser og undervejs, at man får tilrettelagt og målrettet sin voksertilværelse.

Mange har set frem – oven i købet, tror jeg, med store forventninger – til, at der kom et forslag om reform af erhvervsuddannelserne. Det er jo rigtigt, som ministeren også siger i sin fremsættelsestale, at nu har der løbet en debat i snart 10–15 år, og når man tænker tilbage på den, har den jo ikke ført til meget. Ofte har det måske været en ganske gold debat, netop fordi den alene gik på en diskussion for og imod mesterlære og efg. Jeg tror oven i købet, at jeg selv såvel som ministeren og andre har deltaget i debatten gennem de fleste af årene.

Nu foreligger der et forslag, som jeg gerne vil takke ministeren for. Jeg synes, det lever op til en række af de krav, man nødvendigvis må stille til en mere moderniseret uddannelse på dette felt.

Jeg vil gerne sige, som andre har gjort det, at ministeren har haft et godt udgangspunkt for sine overvejelser, nemlig Nordskov Nielsen-ud-

[Ole Vig Jensen]

valgets betænkning. Jeg synes ikke, det er for meget, at vi alle sammen udtaler vores anerkendelse af det arbejde, der er foregået dér, og navnlig det resultat, man nåede frem til, fordi vi jo godt ved – også politisk – at det har været overordentlig svært at tilvejebringe rimelig enighed på dette område. Det er lykkedes. Jeg vil gerne yderligere takke ministeren for, at han så også ved den endelige fremsættelse af forslagene har valgt at lade Nordskov Nielsen-udvalgets betænkning være det væsentlige udgangspunkt. Det svarer godt til, hvad vi også har ønsket fra Det Radikale Venstres side, og jeg mener, at det materiale, der nu foreligger, giver et godt grundlag for de forhandlinger, vi skal have.

Jeg deler i øvrigt ønsket om, at vi undervejs må søge at skabe den bredest mulige politiske tilslutning til og opbakning bag disse lovforslag.

Jeg vil nævne et par ting, som spiller en betydningsfuld rolle for Det Radikale Venstre. Ud over, at vi jo altså nu har fået en lovgivning, som er mere overskuelig, også for de unge, som lever op til den nødvendige fleksibilitet, vi må have i et moderne uddannelsessystem, og som i sit indhold er i stand til at tilpasse sig lokale behov og lokale ønsker, lægger vi i særlig grad vægt på, at der er mere end én indgangsvej til disse erhvervsfaglige uddannelser. Jeg kan høre på nogle af de indlæg, der har været i dag, at det er her, vi ikke alle er enige.

Vi har i mange år fremhævet betydningen af at fastholde kvalitetene såvel i mesterlæren som i efg, hvis vi skulle nå frem til en enhedsuddannelse på området, og hvis det krav skal opfyldes, mener jeg, at det er nødvendigt at have mere end én indgang. Det er også med i dette forslag, at man altså kan begynde sit uddannelsesforhold ude i praktisk arbejde på en virksomhed, på en arbejdsplads.

Jeg tror, dette er af helt afgørende betydning for en gruppe af unge, for hvem det stadig væk ville være fremmed, afskrækkende, at skulle påbegynde sin uddannelse efter folkeskolen på en skole, hvorimod man ved at åbne adgangen til gennem praktisk virksomhed at påbegynde et uddannelsesforhold vil kunne motivere væsentlig flere. Det er på det felt, jeg undrer mig over, at såvel Socialdemokratiet som SF også i dag har talt yderst forbeholdent netop om en sådan indgangsmulighed. Hvis ikke vi har den

indgangsmulighed, mener jeg, at vi vil svigte en række af vore unge, som da ikke vil komme i erhvervsfaglig uddannelse.

Jeg vil i den forbindelse også fremhæve – hvad ingen andre har gjort endnu – betydningen af, at vi får tilrettet uddannelserne på en sådan måde, at de bliver en reel mulighed for alle unge, også for dem, der hidtil har været og måske også fremover vil være meget lidt motiverede – af mange forskellige grunde. Vi har gennem et langt stykke tid haft en drøftelse om den gruppe, som vi kalder de sent udviklede, og som jeg mener vi må have opmærksomheden henvendt på i denne sammenhæng, sådan at så mange unge som overhovedet muligt får chancen for at få en erhvervskompetence. Det fremgår ikke ganske tydeligt, synes jeg, af disse forslag, på hvilken måde man vil være med til at sikre denne mulighed, men jeg er også opmærksom på, at ministeren selv har været optaget af sagen, og det er tænkeligt, at vi undervejs i udvalgsarbejdet kan få dette klargjort noget mere.

Der er også nogle uklarheder i lovforslagene, som vi bliver nødt til at se nærmere på i udvalget. Jeg vil blot tillade mig at nævne den nye bestyrelseskompetence; vi vil gerne have lidt mere at vide om, hvordan den skal praktiseres. Spørgsmålet om godkendelse af nye uddannelser synes jeg heller ikke ligger ganske klart, altså hvilke muligheder man faktisk har for at sikre, at man lokalt kan igangsætte nyuddannelsesstilbud, der netop passer til lokalområdets behov og ønsker. Det er en sag, som vi også lægger overordentlig stor vægt på fra Det Radikale Venstres side.

Endvidere er vi helt opmærksomme på, at man ikke med dette forslag har løst et af de meget store problemer, som også eksisterer under den nuværende lovgivning, nemlig sikringen af praktikpladser og lærepladser til alle. Lad mig sige det ærligt og redeligt, som det nu engang er – men næppe heller overraskende – at vi heller ikke i Det Radikale Venstre har noget forslag til, hvordan man på en hensigtsmæssig måde kan sikre, at dette sker, men vi vil under udvalgsarbejdet se, om vi kan få en nærmere afklaring af, hvordan vi sikrer, at unge, der har startet uddannelsen, også får mulighed for at gøre den færdig.

Alt i alt mener jeg, at dette som sagt er et godt og vigtigt udgangspunkt for de drøftelser, vi nu

[Ole Vig Jensen]

skal have, og det må være klart, at det skulle være muligt at blive færdig med denne lovgivning, inden Folketinget slutter sin samling.

Bente Juncker (CD):

Det er nu anden gang inden for kort tid, Folketinget skal tage stilling til en reform af ungdomsuddannelserne. Sidst var det gymnasiet, der var under luppen, og Centrum-Demokraterne kunne dengang glæde sig over, at det færdige resultat gik i den rigtige retning, med forbedring af kvaliteten og højnelse af niveauet.

Den næste store revision af ungdomsuddannelsesområdet har ministeren nu givet sit bud på efter lang tids grundigt forarbejde i Nordskov Nielsen-udvalget. Hos Centrum-Demokraterne synes vi på mange måder, det er gode forslag, der er kommet ud af anstrengelserne, og som lover godt for det kommende udvalgsarbejde.

Centrum-Demokraterne har haft den bestemte opfattelse af erhvervsuddannelserne, at den traditionelle lærlinguddannelse med start i praktisk arbejde ikke kunne erstattes med efg-systemet. Grunden er den indlysende, at folk med praktisk håndelag ikke for enhver pris skal tvinges til at begynde en uddannelse på skolebænken, som for mange har været en pestilens. Det kan ikke nytte at spille masser af gode evner på en faglig uddannelse ved at tvinge folk til valget mellem ingen uddannelse og en uddannelse, de begynder på med uvilje og derfor har svært ved at gennemføre. Det har derfor været en grundlæggende betingelse for CD's medvirken til indførelse af enhedsuddannelsen, at der fortsat måtte være mulighed for en start med praktisk arbejde i en virksomhed. Derefter skal lyst og motivation til at beskæftige sig med den nødvendige skoleundervisning som en del af vekseldannelsen nok komme.

Ligesom det har været afgørende for CD i gymnasireformen, at niveau og kvalitet blev sikret, for at denne ungdomsuddannelse kunne opfylde sit formål som studieforberedelse til de videregående uddannelser, er det på samme måde vigtigt at gøre sig klart, hvad en faglig uddannelse skal kunne bruges til.

I modsætning til de andre uddannelser er erhvervsuddannelserne i sig selv kompetencegivende til arbejdsmarkedet, og ud over det skal de som andre uddannelser i dag danne grundlag for den nødvendige ajourførende videreud-

dannelse, ikke mindst med hensyn til ny teknologi.

Oveni kommer så, at erhvervsuddannede skal kunne fortsætte med en videregående uddannelse som f.eks. de videregående teknikeruddannelser.

I lovforslagene lægger man megen vægt på, at uddannelsen skal bidrage til de unges personlige udvikling og deres forståelse af samfundet og dets udvikling. Det vil sige, at der er tre formål, nemlig de rent faglige kvalifikationer, det almene element og så det, vi kan kalde det videreuddannelsesforberedende.

Af disse tre formål må der ifølge sagens natur sættes en streg under det faglige indhold af høj kvalitet, tilpasset arbejdsmarkedets aktuelle behov både på det private og på det offentlige område.

Underprioriterer man det praktisk-faglige indhold til fordel for en hel masse almen skoleundervisning, når man ikke det klare mål, der er sat i formuleringen om at motivere unge til uddannelse og sikre, at alle unge, der ønsker en erhvervsuddannelse, får reelle muligheder for det. Nok er struktur og økonomi vigtige, men indholdsdiskussionen er det altså også.

Det er ønskeligt at få et system, der på en overskuelig måde synliggør erhvervsuddannelserne og gør dem attraktive og til et godt alternativ.

Som ungdomsuddannelse må systemet tage hensyn til bredden, men da der samtidig er tale om, at de unge skal opnå kvalifikationer og kompetence direkte til arbejdsmarkedet, er der vigtige hensyn at tage til det erhvervsfaglige indhold.

Når det i § 27 fastslås, at grundfag kan træde i stedet for områdefag, uden at man har medtaget nogen begrænsende formulering, synes jeg, det er noget vel flot.

Ganske vist tales der i bemærkningerne om handels- og kontorområdet, hvor man ønsker den hidtidige integrationspraksis bevaret, men jeg synes i det mindste, at det må belyses under udvalgsarbejdet, om denne helt åbne formulering i lovtæksten er hensigtsmæssig.

Betydningen af at undgå for tidlig specialisering er klar nok; en faglært har jo netop sin styrke i den brede uddannelse. Områdefagene er i sig selv brede og med et indhold, der skal give eleverne generel og specifik erhvervskompetence, og de bør ikke uden særlige forholdsregler kunne erstattes af grundfagene.

[Bente Juncker]

Den helt specifikke erhvervskompetence fås i specialefag og valgfag, som jo hver er vægtet med halvdelen af, hvad der tillægges grundfag og områdefag.

Om de stærke decentraliseringsbestræbelser, der for nogle er noget næsten helligt, vil jeg sige, at sådan er det ikke for Centrum-Demokraterne. Vi ser pragmatisk på denne sag. Central styring er på masser af områder nødvendig, men dér, hvor man kan decentralisere, uden at helheden tabes af syne, skal man da gøre det.

På uddannelsesområdet er der unægtelig et helhedshensyn at tage, forstået på den måde, at en uddannelse ikke må skræddersys alene til en bestemt lokalitet.

Med en gennemført uddannelse skal man kunne beskæftiges overalt i landet, og for erhvervsuddannelsers vedkommende må man holde sig for øje, at der er tale om landsdækkende grunduddannelser, som kan suppleres med videreuddannelse, der tager udgangspunkt i de konkrete, helt lokale behov.

I CD mener vi, at der er nået en fornuftig balance mellem central og decentral styring i reformforslagene.

Vi håber, at der nu vil komme et godt udvalgsarbejde, der vil resultere i en god ramme omkring erhvervsuddannelserne, som kan være med til at opreklamere disse uddannelser.

Ungdommen må gerne animeres til at søge oplysning og vejledning om en faglig uddannelse frem for at stirre sig blind på det næsten guddommelige gymnasium eller på folkeskolens 10. klasse.

Jeg skal hermed give Centrum-Demokraternes tilslutning til ministerens meget gode forslag og takke for forslagene, og min anerkendelse skal også lyde til Nordskov Nielsen-udvalgets medlemmer og især til dets formand.

Annette Just (FP):

Fremskridtspartiet ser med stor glæde på, at disse forslag ligger på bordet i dag. Ikke fordi vi mener, at det vil revolutionere hele verden, men fordi vi mener, at det er et skridt i den rigtige retning, og så er det også et fremskridt.

Vi ser, at der pludselig er mulighed for fleksibilitet i denne uddannelse, vi ser, at uddannelsesstederne får mulighed for at være med i en løbende modernisering, sådan at uddannelsen hele tiden vil være ajourført. Det mener vi er noget af det vigtigste i denne lovpakke, hvis man kan kalde de to lovforslag det.

Vi ser det også som noget meget væsentligt, at der her og nu ligesom bliver sat lighedstegn mellem mesterlære og efg, så vi ikke skal blive ved med at høre denne hetz, der gennem årene har løbet om, at mesterlære var noget forfærdeligt noget, der bare skulle skubbes ud, mens man kunne det hele, hvis man lærte det teoretisk gennem bogen. Endelig er der da nogle, der er vågnet op og har erkendt, at mesterlæren for mange er den absolut eneste og vigtigste måde at lære på gennem håndens arbejde. Det synes vi er utrolig vigtigt.

Vi synes også, der er noget andet meget væsentligt med i disse forslag, som vi gerne vil glæde os over at takke ministeren for, og det er, at man pludselig har lavet det som tilskud pr. elev til skolen. Det vil sige, at der ikke er deltagerbegrænsning, men at man har mulighed for at sætte en ekstra klasse på, når der viser sig behov for det. Det synes vi er noget fantastisk godt, og vi ved, at det vil vække stor jubel ude omkring på de forskellige handelsskoler, at man ikke, som man på nuværende tidspunkt har det, får en sådan klausul om, at man kan ikke sætte en ekstra klasse ind, at man altså ikke kan undervise dem, som man føler har behov for det, og som har søgt om det.

Med disse udtalelser vil jeg tilkendegive, at Fremskridtspartiet vil gå særdeles positivt ind i udvalgsarbejdet. Der er også spørgsmål, hvis formulering vi gerne vil se på, men det mener jeg er noget, der skal ske i udvalget.

Merethe Due Jensen (KRF):

Jeg vil begynde med at rose undervisningsministeren for hans initiativ, som har resulteret i disse to lovforslag: lov om erhvervsuddannelser og lov om erhvervsskoler.

Det er vigtigt, at vi i et moderne samfund også fra lovgivningens side forsøger populært sagt at være på forkant med udviklingen. Jeg synes, at de to lovforslag tydeligt beviser, at undervisningsministeren har været i stand til at se frem og sikre sig, at uddannelserne bliver både mere overskuelige og mere dynamiske i forhold til det behov, som erhvervslivet har for at få rekrutteret medarbejdere. Ligeledes lægges der vægt på, at erhvervsskolerne får større frihed og dermed også mere ansvar.

Jeg er enig med undervisningsministeren i, at erhvervsuddannelsesreformen skal være svaret på de mange års kritik af de nuværende er-

[Merethe Due Jensen]

hvervsuddannelser, og at det er et resultat af de sidste femten års bryderier eller problemer med mesterlæren og efg-systemet, som det er nævnt tidligere her i dag.

Jeg synes også, det er vigtigt at understrege, at man med forslagene sikrer, at alle unge får tilbudt en ungdomsuddannelse efter eget valg og dertil også et frit skolevalg og en fri adgang. Dermed sikrer man, at undervisningen tilpasses den enkelte elevs specielle forudsætninger og interesser.

Det er ligeledes vigtigt at understrege, at loven om erhvervsskoler giver mulighed for at styrke det lokale samarbejde vedrørende erhvervsuddannelserne, således at de lokale kræfter og ideer – også lærernes – kan komme til udfoldelse med respekt for uddannelsernes landsdækkende karakter.

Specielt når det drejer sig om handelsskolerne og deres bestyrelser, glæder det mig, at de lokale handelsstandsforeninger fortsat har mulighed for at være repræsenteret i de lokale bestyrelser, og at man dermed igen har understreget værdien af den lokale tilknytning.

Afslutningsvis vil jeg sige, at jeg også finder det vigtigt, at man har sikret sig en fornuftig sammensætning af Erhvervsuddannelsesrådet, således at Dansk Arbejdsgiverforenings repræsentation også omfatter såvel Håndværksrådet, Det Danske Handelskammer og Fællesrepræsentationen som Hovedorganisationen for Arbejdsledere og Tekniske Funktionærer i Danmark.

Jeg vil gerne i den forbindelse spørge ministeren, om det er således, at Dansk Arbejdsgiverforening, når den skal udpege repræsentationen, har vetoret over for de førnævnte hovedorganisationsrepræsentanter.

Kristeligt Folkeparti kan tilslutte sig lovforslagene.

Berlau (FK):

Alene den velfriserede enighed, der er blandt de borgerlige partier, burde få nakkehårene til at rejse sig, for så vidt vi taler om at sikre ungdommen en bedre og anderledes uddannelse, for er der noget, der altid har ligget borgerligheden fjernt i Danmark, har det været at sikre de unge mennesker en ordentlig og rimelig uddannelse.

Men ikke alene den velfriserede enighed, men også god erfaring med hensyn til nogle af

disse spørgsmål bringer mig nogle år tilbage i tiden, nemlig til slutningen af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne, hvor man med glæde kunne konstatere, at der var et opbrud over for det, der hed den forhadte mesterlære – det, som de borgerlige i dag siger er det gode. Den forhadte mesterlære blev afløst af et fornuftigt eksperiment, som senere udviklede sig til at blive permanente uddannelser, de såkaldte efg-uddannelser, som havde til formål at sikre, at de unge mennesker, der gik ind i et fagligt uddannelsesforhold, også ville komme ud af det med en viden og med en mulighed for fleksibilitet for sig selv på arbejdsmarkedet; ønsket om ikke at være fastlåst i en enkelt uddannelse var stærkt blandt ungdommen, og det var noget af det, der vejede tungest.

Eksperimentet startede endda med det ganske glimrende initiativ, at man sikrede, at de unge på basisuddannelsen også fik løn, mens de gik der. Hr. Bertel Haarder var en af dem, der var voldsomt meget modstandere af, at man gav de unge mennesker løn på daværende tidspunkt, og det lykkedes da også at ødelægge den del af systemet ved, at man fjernede lønnen på basisåret, således at man sikrede, at de unge mennesker, som indgik i efg-uddannelserne, var lige så fattige som alle andre unge mennesker, der er inde i et uddannelsesforløb.

Det var et anslag imod efg-uddannelsen, som senere hen er blevet videreudviklet med henblik på at genetablere mesterlæren ved senere lejlighed, og til dette formål nedsatte man så Nordskov Nielsen-udvalget, som er kommet med noget makværk af en betænkning.

Det er så nu mundet ud i disse elendige forslag, som er fremsat her i Folketinget, og hvor man genetablere det uddannelsesmønster, som var så forhadet for nogle år siden. Man har altså brugt 1970'erne til sit almindelige fordækte skuespil; i den periode, hvor der var råd til lidt eksperimenteren, har man siddet i baghjul og taget det rimelig afslappet, hvorefter man nu, hvor der åbenbart blæser mere reaktionære, mere højreorienterede og borgerlige vinde i dette Folketing, satser på at gennemføre disse forslag, som indebærer en reel tilbagegang for uddannelsesmønsteret i Danmark.

Det ville jo have været meget bedre, om man havde sagt, at det væsentligste i denne sammenhæng er at sikre, at de unge mennesker får en uddannelse, at man lovfæster, at der skal eta-

[Berlau]

bleres uddannelse. Men det har man aldrig været interesseret i; man foretrækker at have et system, hvor man har nogle generationers ungdomsarbejdsløshed også frem i tiden. I tusindvis af unge mennesker er gennem 1970'erne og 1980'erne blevet tvunget ud i ungdomsarbejdsløsheden og på den måde blevet tabte generationer. Folketinget har aldrig udvist bare den mindste smule interesse for at lovsikre, at der kommer et fast tilbud om uddannelse. Tværtimod har man haft ønsket om at have en fortsat ungdomsarbejdsløshed.

Det havde også været væsentlig bedre, om man havde kigget på den økonomiske side af sagen og spurgt: Er det ikke på tide, vi ser i øjnene, at vi er nødt til at sikre dem, der er færdige med skolen og skal ud at trænes til deres arbejdsliv, en økonomisk mulighed for at overleve? Det har man ingen planer om. Man fortsætter i den sædvanlige skure om, at de, der er ude i et uddannelsesforløb, stort set må klare sig selv, og så kan der blive en lille smule fra Statens Uddannelsesstøtte, for så vidt de opfylder nogle særlige kriterier om, at deres forældre er rimelig fattige.

Den tendens fortsætter. Vi har fra Fælles Kurs' side flere gange her i Folketinget påpeget og fremsat konkrete forslag om, hvorledes man kan sikre folk, der kommer i uddannelsesforløb, en borgerløn. Borgerlønsprincippet, som vi har forelagt her i Folketinget, og som et stort flertal desværre ikke synes er særlig genialt, vil – det jeg gerne gentage her – være med til at sikre, at alle mennesker bliver stillet lige, når det drejer sig om uddannelse.

Vi har også sagt, at vi, for så vidt det drejer sig om faglige uddannelser, er villige til at kigge på nøjagtige beløb for, hvad det vil koste at tildele de unge mennesker en uddannelsesløn. Men det er man ikke interesseret i; man er interesseret i nu at få genetableret den forhadte mesterlære; man er interesseret i at få genetableret en arbejdskraft, som mere er tilpasset dansk erhvervsliv, end den er tilpasset danskerne. Uddannelsessystemet i Danmark tager jo desværre udgangspunkt i, at det skal være virksomhedernes økonomi, der er afgørende for, hvilke uddannelser man skal have i Danmark, og ikke menneskenes behov. Det er det, der har været kendetegnet i mesterlæreuddannelsen, og det er stort set det, som nu skal genetableres, med nogle små nuancer.

Vi er derfor ikke særlig positive over for disse forslag. Vi mener, de vil være til skade for ungdommen, og vi mener rent faktisk også, de vil være til skade for dansk erhvervsliv på længere sigt, men dansk erhvervsliv har jo den kedelige tendens, at det er utrolig kortsynet i mange situationer. Vi ved, at vi i 1990'erne kommer til at justere uddannelsessystemet, fordi dansk erhvervsliv vil have behov for en anden type uddannelser i løbet af 1990'erne og omkring årtusindskiftet, og så kan Folketinget en gang til genoptage denne debat, men måske med et andet udgangspunkt, fordi erhvervslivet har stillet nogle andre krav, hvorimod de arme mennesker, man sender igennem uddannelsessystemet i dag, kommer til at lide den samme kranke skæbne som de, der gik igennem uddannelsessystemet gennem 1950'erne og 1960'erne – man kan jo bare se på Folketinget. Desværre vil man kunne se, at det er korrekt, hvad jeg siger, når jeg hævder, at det er en elendig form for uddannelse, man har givet folk gennem 1950'erne og 1960'erne. Man burde have opretholdt efg-uddannelsen, man burde have sikret, at efg-uddannelsen var blevet afgørende inden for de faglige uddannelser, og man burde have givet de unge en uddannelsesløn, så de kunne eksistere som fornuftige og selvstændige mennesker i den periode, hvori de var under uddannelse. Det ville man ikke, og det beklager vi naturligvis dybt.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke for den brede tilslutning, der har været til hovedlinjerne i det, som regeringen her har lagt frem. Jeg vil gerne deltage i anerkendelsen af det arbejde, der er gjort i Nordskov Nielsen-udvalget. Jeg vil gerne nu røbe, at den første, jeg hørte, da jeg havde fremsendt forslagene til høring i efteråret, var Nordskov Nielsen, og de ti punkter, der kom ned på mit papir ved den lejlighed, har været retningsgivende lige siden. Så også efter, at udvalget var færdigt, har formanden, Nordskov Nielsen, haft betydelig indflydelse på slagets gang.

Jeg vil også gerne takke for, at flere ordførere har anerkendt, at regeringen og Folketinget naturligvis ikke er ekspeditionskontorer. Det er berettiget, at regeringen efter at have fået et forslag sætter sit eget præg på det, især når der på visse punkter er betydelige forskelle mellem

[Undervisnings- og forskningsministeren]

flertal og mindretal i udvalget. Så på de punkter var regeringen nødt til at sætte sit præg på forslagene.

Jeg vil gerne takke for den brede anerkendelse af, at jeg har lyttet og ændret forslagene. Der har været forhandlet i ugevis – ja, i måneder – og der er under de forhandlinger opstået en betydelig forståelse mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter og en betydelig enighed om, hvad der er sigtet med de forslag, vi lægger frem. Bl.a. har det glædet mig, at der har været så stor enighed om, at vi måtte give fornyelsen en bedre chance i vores erhvervsuddannelsessystem, altså at vi måtte give de nye uddannelsesbehov en bedre mulighed for at sprænge sig vej ind i budgettet.

Vi har nu justeret forslagene lidt, sådan at fornyelsen er sikret på til dels andre måder, end vi oprindeligt havde foreslået, men målet er fastholdt, og der er tilmed blevet bred enighed om målet; det synes jeg er meget vigtigt.

Endelig vil jeg takke organisationerne for, at de har betragtet høringsfasen som en ægte høringsfase, altså en høringsfase, hvor man var i en foreløbig situation, hvor der var mulighed for ændringer, og hvor man derfor ikke på forhånd skulle smide bomber og granater mod regeringen. Det vil jeg gerne takke organisationerne for, og jeg håber også, at det føles på den måde, at regeringen til gengæld virkelig har lyttet.

Hvis jeg sammenligner det, der foreligger nu, med det, der blev sendt til høring i efteråret, er der naturligvis nogle punkter, hvor jeg ville have foretrukket det, der blev sendt til høring i efteråret; det var på visse punkter præget af lidt større decentralisering og lidt større klarhed, og der var også lidt større plads til fornyelse. Men der er også adskillige af de ændringer, der er gennemført, som jeg synes er forbedringer, og det er jo det allerbedste, når drøftelser fører til, at begge parter føler, at man får noget bedre.

Der har været sagt ord om den praktiske indgang, især af hr. Berlau, som nu er gået til frokost. Han talte om den forhadte mesterlære, og også SF var imod praktikvejen. Heldigvis kom der fra andre partier nogle aldeles klare meldinger på dette punkt, også fra Det Radikale Venstre, som jo helt med rette understregede sagens vigtighed ved at nævne de sent udviklede. En undersøgelse har netop vist, at efg-systemet hidtil har været vældig godt for den brede

strøm af unge, men at der har været to grupper, for hvem efg-systemet ikke har været så godt. For det første de skoletrætte, herunder også nogle af de bogligt svage, og for det andet studenter og andre, som egentlig oprindeligt havde tænkt sig, at de ville noget andet, men som så finder ud af, at de vil have en erhvervsuddannelse. For begge disse grupper har den hidtidige mesterlære været en værdifuld vej ind i en erhvervsuddannelse, og derfor er det vigtigt, at vi, når vi nu laver et enhedsuddannelsessystem, får en afløser for mesterlæren, og at vi indbygger fordelene ved mesterlæren i det nye system, og det er just det, der lægges op til.

Jeg skal meget gerne i udvalget svare på de spørgsmål, der har været fremført om klargøringer og andet. Hr. Ole Vig Jensen mente, at der var uklarheder med hensyn til bestyrelseskompetence og godkendelse af nye uddannelser. Jeg tror, vi hurtigt kan få ryddet disse uklarheder af vejen.

Fru Merethe Due Jensen spurgte, om samarbejdet med Arbejdsgiverforeningen og f.eks. Handelskammeret om udpegningen til Erhvervsuddannelsesrådet skulle forstås sådan, at DA har vetoret. Jeg vil svare på den måde, at Handelskammeret har vetoret, og så mener jeg i øvrigt, at vi skal lægge op til et samarbejde og bede de pågældende organisationer om i fred og fordragelighed at blive enige om disse udpegninger, for de har jo hver for sig meget gode begrundelser for at være repræsenteret.

Praktikpladsproblemet optager naturligvis også regeringen og har gjort det gennem mange år. Det er jo fantastisk at tænke tilbage på 1982, hvor vi stod over for en kolossal krise på dette punkt, med rekordhøj ungdomsarbejdsløshed. Vi havde en af Europas højeste ungdomsarbejdsløshedsprocenter, vi havde samtidig de allerstørste årgange af 17-årige på vej, og vi havde en afmatning i erhvervslivet, som vi troede skulle blive endnu værre. Det var en skrækkelig tid. Regeringen lavede et program med 32 punkter for, hvordan vi kunne gøre noget ved ungdomsarbejdsløsheden. Nu må man konstatere, at vi aldrig fik brug for en række af punkterne, for det gik langt over forventning.

Så troede vi, at der i 1988 måtte komme en ny stigning i antallet af lære- og praktikpladssøgende, og det er også sket, men slet ikke i det omfang, vi havde frygtet. Og jeg tror, vi skal vente med at male fanden på væggen, til vi ser

[Undervisnings- og forskningsministeren]

de faktiske tal, for jeg sidder jo og læser de lokale blade, og rundt omkring i landet begynder der nu at komme små notiser om erhvervsskoler, som har rekord med hensyn til antallet af unge, der har fået plads; der er sågar visse skoler, der har udsolgt. Så det er meget flimrende meldinger, vi får. Jeg er helt enig med dem, der siger, at hvis der bliver problemer, skal vi sandelig også gøre noget, men vi skal nok ikke begynde at opfinde alt muligt i retning af værkstedsskoler osv.

Jeg tror, vi i stedet skal gøre, hvad vi kan for med de forhåndenværende midler at få alle unge ud i praktikplads. Sagen er jo, at erhvervsorganisationerne virkelig har gjort noget på dette punkt. Vi ligger i dag langt højere end for 4-5 år siden, når det gælder lære- og praktikpladser, ja, vi ligger så højt, at man må spørge sig selv, hvordan i alverden de pladser skal blive besat om 10 år, når der kun er godt 50.000 unge i en årgang. Hvis vi til den tid har lige så mange lære- og praktikpladser som i dag, bliver der, så vidt jeg kan se, kun 5.000 elever til gymnasiet, og så skal vi i hvert fald til at drøfte gymnasieudlæggelser.

Der bliver kort sagt mangel på unge, og det vil indtræffe i begyndelsen af 1990'erne, ikke før, men jeg tror, at årene indtil da bliver lettere, end vi har frygtet, også selv om vi har afskaffet samtlige tilskud til lære- og praktikpladser. Nedtrapningen over et par år af tilskuddene fik jo forbløffende ringe virkning på antallet af praktikpladser, og det skal vi nok lære af, så vi undgår at vælge den type løsninger, hvis vi skal i gang med foranstaltninger på feltet.

Fru Britta Schall Holberg nævnte, at kommunerne burde stå stærkere i billedet. Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen skal naturligvis, i det omfang de er arbejdsgivere, repræsenteres i råd og især i faglige udvalg som arbejdsgivere. Men regeringen har ikke nogen planer om f.eks. at lægge handelsskolerne over til amtskommunerne, sådan som mange gerne så. Det mener jeg vi skal lade være med.

Jeg mener i det hele taget, at vi skal holde os på den gode danske vej, som også dette lovkompleks er udtryk for, og ikke gå ind på hverken den svenske, den norske eller den finske vej. Der er jo efterhånden ikke nogen her i Tinget, som ønsker alle ungdomsuddannelser slået sammen under én hat. Det tror jeg er klogt. De

reformer, vi har gennemført, bygger på en anden tanke, nemlig den, at vi lukker dem op over for hinanden, at vi nedbryder nogle båse, men uden at lave store uddannelsescentre og uden at foregøgle os selv, at vi kan lave et kæmpe stort supermarked, hvor alle unge kan blive tilfredse. Sådan et supermarked kan man nemlig ikke lave.

Nogle unge vil hellere ud i noget meget praktisk orienteret, og andre vil gerne holde sig til det boglige. Der skal være plads i vort samfund til begge typer. Fremtidens Danmark har brug for begge grupper.

Jeg er glad for, at der også på dette punkt er bred enighed, selv om nogle partier måske er lidt mere i tvivl om, hvorvidt vi skal holde os til den linje til evig tid. Men den diskussion synes jeg at man skal lade især SF føre i endnu en halv snes år, for det har jo endnu ikke fået vedtaget sit uddannelsespolitiske program, bl.a. fordi SF er uenigt på præcis dette punkt. Det er i øvrigt godt, at Danmarks unge ikke skal vente, til man bliver enig på det punkt. Det er godt, at der er en handlekraftig regering, der tør spille ud.

Med disse ord vil jeg slutte min tak til ordførerne. Jeg synes, det har været en god dag for de danske erhvervsuddannelser, og jeg vil gerne tilslutte mig, hvad hr. Korneliusen sagde i sin tale, da han sluttede med at sige, at det, der nu er brug for, er politisk vilje, hårdt arbejde og beslutsomhed. Det vil jeg gerne give tilsagn om, ligesom jeg naturligvis vil bidrage med opklaring af alle de punkter, der er nævnt.

Jeg har naturligvis også bemærket, at på nogle punkter er f.eks. hr. Korneliusen inderlig uenig med regeringen, og de uenigheder har jeg også noteret. Vi må se, hvordan vi på én gang kan leve med uenigheden og samtidig få vedtaget noget i bred enighed her i Folketinget.

(Kort bemærkning).

Berlau (FK):

Kun den bemærkning til ministeren, at hvis han ønsker at gøre sig morsom på fraværende medlemmers bekostning, så har han rig lejlighed til det her i salen. Jeg tror, der er 12 eller 13 medlemmer til stede i øjeblikket. Men når han gør det, synes jeg, han skal sikre sig, at han har ret i det, han siger.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Jeg synes da, det er interessant, at ministeren sådan følger med i, hvad vi andre går og laver, og om vi vedtager programmer eller ikke får dem vedtaget, men mon ikke ministeren er klar over, at det jo ikke forhindrer SF i at have meninger om de her ting og tilkendegive sine synspunkter. Så til trods for, at vi ikke har vedtaget et færdigt program, behøver de unge jo ikke at vente på, at SF har en mening om uddannelsespolitikken. Jeg tror også, at ministeren godt ved, at det har vi. Men tak for opmærksomheden!

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.10

Mødet genoptaget kl. 13.15

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 199:

Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Fredsoplysning og international forståelse som obligatorisk emne).

Af Hanne Thanning Jacobsen (SF) m.fl.
(Fremsat 29/1 88).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Vi skal være mere internationale. Vi skal både have bedre rødder og bedre antenner, når vi går ind i fremtidens samfund, bedre rødder, fordi vi alle kommer til at leve i et kulturelt grænseland, og bedre antenner, fordi det ikke nytter noget at iklæde sig åndelige folkedragter. Vi skal i stedet for benytte de mange internationale påvirkninger til at forbedre os selv. Vi skal omsætte påvirkningerne til noget dansk, sådan som vi også har kunnet gøre i tidligere perioder i historien.

Derfor skal vi selvfølgelig også i vores skoleundervisning have en international dimension. I dansk skal der inddrages litteratur fra andre lande og andre kulturer for også derigennem at give danske elever kendskab til dagligliv og tankegang i fremmede miljøer. I historie slipper man jo slet ikke for at behandle mellemstatslige og mellemfolkelige forbindelser og herunder naturligvis også arbejdet for at sikre freden i diverse verdensorganisationer og på anden måde og gennem etablering af Atlantpagten og andre fredsskabende initiativer. I samtidsorientering kan man inddrage aktuelle problemer og deres forudsætninger set i internationalt perspektiv. I biologi kan der arbejdes med miljøspørgsmål på lokalt plan, og i geografi er der jo også en helt naturlig international dimension.

Verden er blevet mindre. Vi er alle sammen blevet mere afhængige af ting, der foregår fjernt fra Danmarks grænser, og det bør naturligvis præge skolen for vore børn. Det gælder for øvrigt også i et fag som kristendomskundskab, og vi vil i den nye læseplan udtrykkeligt skrive, at også kristendommens møde med fremmede religioner er et emne for undervisningen.

Kort sagt: Vi skal være mere internationale. Det er vi også godt i gang med, vi styrker sprogundervisningen osv. Der er ikke brug for at gøre det internationale til et lille obligatorisk emne, som vi putter ind på lige fod med andre små sager. Det er det internationale i virkeligheden alt for vigtigt til.

Mit vigtigste argument for at afvise SF's forslag er, at den internationale dimension er så vigtig, at den ikke skal reduceres til et lille obligatorisk emne.